

21. 9. 2011

ID: 77176

Důvod úpadku

To, zda se dlužník dostal do úpadku přičiněním třetí osoby, je v insolvenčních poměrech významné jen z pohledu § 143 odst. 3 insolvenčního zákona, ve lhůtách v tomto ustanovení uvedených.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 NSČR 21/2010, ze dne 29.6.2011)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v insolvenční věci dlužníka IDS d., spol. s r. o., se sídlem v T., zastoupeného JUDr. P. V., advokátem, se sídlem v P., o insolvenčních návrzích věřitelů 1/ P. - U. s. r. o., se sídlem v P., zastoupeného Mgr. D. S., advokátem, se sídlem v Č.T., a 2/ Z. P., bytem v K. V., zastoupeného JUDr. P. T., advokátem, se sídlem v K. V., za účasti Krajského státního zastupitelství v Plzni, se sídlem v Plzni, Veleslavínova 38, PSČ 306 36, vedené u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. KSPL 29 INS 2123/2008, o dovolání prvního insolvenčního navrhovatele proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. listopadu 2009, č. j. KSPL 29 INS 2123/2008, 1 VSPH 466/2009-A-83, tak, že usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. listopadu 2009, č. j. KSPL 29 INS 2123/2008, 1 VSPH 466/2009-A-83, a usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 16. července 2009, č. j. KSPL 29 INS 2123/2008-A-55, se zrušují a věc se vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Usnesením ze dne 16. července 2009, č. j. KSPL 29 INS 2123/2008-A-55, Krajský soud v Plzni (dále též jen „insolvenční soud“) k návrhům v záhlaví označených věřitelů zjistil úpadek dlužníka IDS distributor, spol. s r. o. (bod I. výroku), ustanovil insolvenčního správce (bod II. výroku), určil, kdy nastávají účinky rozhodnutí o úpadku (bod III. výroku), vyzval věřitele, kteří dosud nepřihlásili své pohledávky, aby tak učinili (bod IV. výroku), vyzval dlužníkovy dlužníky, aby plnění poskytovali insolvenčnímu správci (bod V. výroku), vyzval věřitele dlužníka, aby sdělili, jaká zajišťovací práva k majetku dlužníka uplatňují (bod VI. výroku), nařídil přezkumné jednání (bod VII. výroku), svolal schůzi věřitelů (bod VIII. výroku) a rozhodl o zveřejňování rozhodnutí v insolvenčním rejstříku (bod IX. výroku).

Insolvenční soud uzavřel, že dlužník je v úpadku ve formě platební neschopnosti, neboť nijak nezpochybnil svůj závazek vůči druhému insolvenčnímu navrhovateli Z. P. (který po zahájení insolvenčního řízení částečně uhradil, a to částkou ve výši 120.000,- Kč) a nepodařilo se mu vyvrátit ani tvrzení o existenci dalších věřitelů, když potvrdil svůj závazek vůči věřitelce Š. a nevyvrátil tvrzení o svých závazcích vůči Finančnímu úřadu v Karlových Varech a Všeobecné zdravotní pojišťovně, pocházejících též z doby před zahájením insolvenčního řízení.

Za této situace považoval insolvenční soud za nadbytečné provádět další dokazování ohledně pohledávky prvního insolvenčního navrhovatele P. - U., s. r. o., jež by - s ohledem na spornost této pohledávky - překročilo rámec insolvenčního řízení.

K odvolání dlužníka Vrchní soud v Praze ve výroku označeným usnesením změnil usnesení insolvenčního soudu tak, že insolvenční návrhy zamítl (výrok první) a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů (výrok druhý).

Odvolací soud uvedl, že prvnímu insolvenčnímu navrhovateli nesvědčila v době rozhodování soudu

prvního stupně aktivní věcná legitimace k podání insolvenčního návrhu, neboť k tomuto okamžiku nedoložil vůči dlužníkovi splatnou pohledávku. Příhlášku pohledávek ze vzájemné obchodní spolupráce v celkové výši 367.727,10 Kč (P1) vzal tento věřitel po jejím zaplacení dlužníkem dne 16. ledna 2009 zpět a další pohledávka ve výši 70.357,47 Kč z titulu úroků z prodlení z kupní smlouvy (P2) zůstala po jejím částečném zpětvzetí sporná a nedoložena.

Ani druhému insolvenčnímu navrhovateli nespovědčila dle názoru odvolacího soudu ke dni vydání rozhodnutí insolvenčního soudu aktivní věcná legitimace k podání insolvenčního návrhu, neboť předmětnou pohledávku postoupil postupní smlouvou ze dne 14. července 2009 Ing. J. Š. Okolnost, že vstup postupníka Ing. Š. do insolvenčního řízení na místo Z. P. nebyl insolvenčním soudem - pro absenci ověřených podpisů zúčastněných osob na předmětném návrhu - připuštěn, nic nemění na tom, že jejím věřitelem se stal Ing. J. Š., uvedl odvolací soud.

Odkazuje na ustanovení § 141 odst. 2 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), odvolací soud konstatoval, že důvod ke zrušení či změně rozhodnutí insolvenčního soudu by přesto nebyl dán, kdyby byl v odvolacím řízení osvědčen úpadek dlužníka.

I když obsah spisu jednoznačně nasvědčuje závěru, že dlužník v době rozhodnutí insolvenčního soudu i soudu odvolacího v úpadku byl, neboť měl více věřitelů a peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po splatnosti, bylo - dle názoru odvolacího soudu - prokázáno, že příčinou tohoto stavu nebyla jeho nezpůsobilost dostát splatným závazkům vzešlá z jeho ekonomických poměrů, nýbrž „zásadní porušení povinností spojených s insolvenčním řízením financující bankou dlužníka“, která dnem 29. května 2008, kdy bylo zahájeno insolvenční řízení, zablokovala jak dlužníkův běžný účet, tak jeho úvěrový účet určený k provoznímu financování.

S ohledem na tuto skutečnost odvolací soud uzavřel, že by bylo v rozporu se zásadou spravedlnosti insolvenčního řízení (§ 5 písm. a/ insolvenčního zákona), kdyby s porušením této právní povinnosti spojil zjištění úpadku, neboť insolvenční řízení nemůže být vedeno tak, aby „byl při něm dlužník nespravedlivě poškozen úpadkovou situací nastolenou nesprávným postupem dlužnickovy banky na řízení nepřímo zúčastněné“.

Proti rozhodnutí odvolacího soudu podal první insolvenční navrhovatel dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 238a odst. 1 písm. a/ ve spojení s § 237 odst. 1 písm. a/ zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), uplatňuje přitom dovolací důvody dle § 241a odst. 2 a odst. 3 o. s. ř. a navrhuje, aby rozhodnutí odvolacího soudu bylo zrušeno a věc byla vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

Vada řízení, jež mohla mít dle dovolatele za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, spočívá v tom, že odvolací soud (stejně jako insolvenční soud) v rozporu s § 86 insolvenčního zákona „neprovedl důsledné dokazování“ k osvědčení dlužníkova úpadku, ale „přecenil“ oznámení České spořitelny, a. s. (dále též jen „banka“), ve kterém banka potvrzuje, že k 30. květnu 2008 „nebyly shledány žádné negativní faktory, které by ovlivňovaly ekonomické zdraví a výkonnost dlužníka“.

Dovolatel namítá, že odvolací soud nerespektoval ustanovení § 141 odst. 2 insolvenčního zákona, neboť dospěl-li k závěru, že dlužník je ke dni rozhodnutí odvolacího soudu v úpadku, pochybil, pokud jej neosvědčil a naopak rozhodl, že k osvědčenému úpadku nelze přihlížet. Dle jeho názoru uvedené ustanovení nedává k takovému postupu žádný prostor, neboť je-li osvědčen úpadek dlužníka, odvolací soud není oprávněn změnit či zrušit rozhodnutí soudu prvního stupně o úpadku bez ohledu na to, jak se dlužník do úpadku dostal. Zásada spravedlnosti insolvenčního řízení, o níž odvolací soud své rozhodnutí opřel, má ochraňovat všechny účastníky řízení, nejen dlužníka.

Dále dovolatel oponuje závěru, podle něhož dlužník ke dni podání jeho insolvenčního návrhu v

úpadku nebyl. Namítá, že ke dni podání daného návrhu měl dlužník více věřitelů - jak vyplývá z přihlášek pohledávek - (kromě dovolatele též Českou správu sociálního zabezpečení, JUDr. O. P., Z. P., „příslušný finanční úřad“ či Vojenskou zdravotní pojišťovnu ČR), pohledávky těchto věřitelů byly déle než 3 měsíce po splatnosti a dlužník je (s výjimkou pohledávky dovolatele a Z. P.) na přezkumném jednání konaném dne 17. září 2009 všechny uznal. Zablokování účtů dlužníka jeho bankou tak nebylo příčinou vzniku dlužníka úpadku, ale vedlo pouze k prohloubení dlužníka úpadku.

Dovolatel nesouhlasí ani se závěrem, podle něhož zvolil nepřiměřeně k vymáhání své pohledávky za dlužníkem insolvenční řízení. Namítá, že v řízení nebylo prokázáno, že by ve vztazích mezi ním a dlužníkem nebyly účtovány úroky z prodlení, jež jsou právním titulem druhé dovolatelem přihlášené pohledávky, a i kdyby tomu tak bylo, byla by daná dohoda absolutně neplatná, neboť dovolatel by se jejím prostřednictvím vzdával předem svých práv.

Pro rozhodnutí vydaná v insolvenčním řízení jsou ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání přiměřeně aplikovatelná dle § 7 odst. 1 insolvenčního zákona.

S přihlédnutím k době vydání dovolání napadeného usnesení (19. listopadu 2009) se rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (účinné od 1. července 2009) podává z bodu 1. a 12., části první, článku II. zákona č. [7/2009](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Insolvenční zákon je na danou věc uplatnitelný ve znění účinném do 30. června 2010 (tj. naposledy ve znění zákona č. [285/2009](#) Sb.).

Dovolání je ve smyslu ustanovení § 238a odst. 1 písm. a/ o. s. ř., ve spojení s ustanovením § 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř., přípustné a je i důvodné.

Námitkou, podle níž odvolací soud „neprovedl důsledné dokazování“ k osvědčení dlužníka úpadku, ale „přecenil“ oznámení dlužníkovy banky, že tento se v situaci nasvědčující jeho úpadku nenachází, dovolatel sice formálně ohlašuje dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř., ve skutečnosti jejím prostřednictvím ovšem napadá hodnocení důkazů odvolacím soudem. Vzhledem k zásadě volného hodnocení důkazů zakotvené v ustanovení 132 o. s. ř. však takové hodnocení nelze úspěšně napadnout žádným dovolacím důvodem. Na nesprávnost hodnocení důkazů lze totiž usuzovat (srov. § 132 o. s. ř.) jen ze způsobu, jak soud hodnocení důkazů provedl, v tomto směru však dovolatel odvolacímu soudu ničeho nevytýká.

Jelikož z obsahu spisu nevyplývají ani jiné vady, k jejichž existenci dovolací soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), zabýval se Nejvyšší soud dále - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - tím, zda je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř., tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle § 3 insolvenčního zákona je dlužník v úpadku, jestliže má a/ více věřitelů a b/ peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a c/ tyto závazky není schopen plnit (dále jen „platební neschopnost“) [odstavec 1]. Má se za to, že dlužník není schopen plnit své peněžité závazky, jestliže a/ zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo b/ je neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, nebo c/ není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo d/ nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1, kterou mu uložil insolvenční soud (odstavec 2).

V usnesení ze dne 27. ledna 2010, sen. zn. 29 NSČR 1/2008, uveřejněném pod číslem 88/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jakož i v usnesení ze dne 20. května 2010, sen. zn. 29 NSČR 22/2009, uveřejněném pod číslem 26/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (jež jsou stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže dostupná i na webových stránkách Nejvyššího soudu), na něž v podrobnostech odkazuje, Nejvyšší soud vysvětlil, že znak (ne)schopnosti dlužníka plnit peněžité závazky, které jsou po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti (§ 3 odst. 1 písm. c/ insolvenčního zákona), může být již v rovině tvrzení obsažených v insolvenčním návrhu uplatněn tvrzením, z něž lze usuzovat na některou z vyvratitelných domněnek obsažených v § 3 odst. 2 insolvenčního zákona.

Z uvedeného závěru však rovněž plyne, že domněnka úpadku může být v řízení vyvrácena dlužníkem, který prokáže, že i přes tuto skutečnost je (byl) schopen dané závazky plnit.

Nejvyšší soud souhlasí se závěrem odvolacího soudu, že dlužník v době zahájení insolvenčního řízení v úpadku nebyl, neboť prokázal, že i přes existenci dovolatelem namítaných (věřiteli přihlášených) závazků tyto byl schopen plnit.

Tato skutečnost vyplývá nejen z oznámení banky ze dne 30. května 2008, která - majíc přístup k veškerému účetnictví dlužníka - potvrdila, že dlužník i jeho jednatel a jediný společník P. A. jsou spolehliví obchodní partneři, kteří své závazky vždy plnili řádně, a že „průběžným monitoringem hospodaření klienta [dlužníka] v období od roku 2005 do současnosti (...) nebyly shledány žádné negativní faktory, které by ovlivňovaly ekonomické zdraví a výkonnost dlužníka“, ale taktéž z oznámení věřitele Z., spol. s r. o. ze dne 30. května 2008, označeného insolvenčním návrhovatelem za dalšího věřitele dlužníka, podle něhož jejich vzájemný obchodní vztah s dlužníkem probíhá bez problémů a veškeré závazky jsou průběžně vyrovnávány, jakož i ze skutečnosti, že dlužník po zahájení insolvenčního řízení zcela uhradil pohledávku prvního insolvenčního návrhatele ve výši 367.727,10 Kč.

Pro vydání rozhodnutí o úpadku je však rozhodující stav v době vyhlášení (respektive vydání) tohoto rozhodnutí insolvenčním soudem. Závěr, že ke dni vydání rozhodnutí o úpadku (i ke dni vydání napadeného rozhodnutí) dlužník v úpadku byl (neboť schopnost hradit dané závazky prokázal pouze k okamžiku zahájení insolvenčního řízení a poté již nikoliv), přijal i sám odvolací soud. Okolnost, že není schopen dané závazky hradit, dlužník potvrzoval, přičemž jako důvod, proč se tak stalo, uváděl protiprávní zablokování jeho bankovních účtů v souvislosti se zahájením insolvenčního řízení.

Podle § 5 písm. a/ insolvenčního zákona insolvenční řízení spočívá i na zásadě, podle které insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů.

Z ustanovení § 143 odst. 3 insolvenčního zákona dále vyplývá, že není-li dlužník v úpadku pro předlužení, zamítne insolvenční soud insolvenční návrh podaný věřitelem i tehdy, osvědčí-li dlužník jednající v dobré víře, že jeho platební neschopnost vznikla v důsledku protiprávního jednání třetí osoby a že se zřetelem ke všem okolnostem lze důvodně předpokládat, že ji odvrátí v době do 3 měsíců po splatnosti jeho peněžitých závazků.

Možností zamítnout insolvenční návrh věřitele, přestože se dlužník v úpadku ve formě platební neschopnosti nachází, je dlužník chráněn před dopady platební neschopnosti způsobené mu protiprávním jednáním třetí osoby. Taková ochrana je však časově omezena. Jako důvod zamítnutí insolvenčního návrhu může být závěr, že platební neschopnost dlužníka způsobilo protiprávní jednání třetí osoby, použit, jen osvědčí-li dlužník, že (takto vzniklou) platební neschopnost bude schopen odvrátit do tří měsíců od splatnosti svých peněžitých závazků.

Jinak řečeno, to, zda se dlužník dostal do úpadku přičiněním třetí osoby, je v insolvenčních poměrech významné jen z pohledu § 143 odst. 3 insolvenčního zákona, ve lhůtách v tomto ustanovení uvedených.

O rozpor s ustanovením § 5 písm. a/ insolvenčního zákona zde nejde, když není zřejmé, jaký ekonomický smysl má přežívání ekonomického subjektu jehož majetková sféra byla protiprávním konáním třetí osoby poškozena tak, že není ani po uplynutí přiměřené lhůty (zde vymezené v § 143 odst. 3 insolvenčního zákona dobou do 3 měsíců po splatnosti peněžitých závazků) plnit své závazky po lhůtě splatnosti věřitelům, kteří tuto platební neschopnost nezpůsobili. V souladu s tím je ostatně i judikatura Nejvyššího soudu vyjadřující se pro konkursní i insolvenční poměry k obraně dlužníka založené na existenci jeho vlastních pohledávek (třeba i převyšujících pohledávky jeho věřitelů, jimiž je dokládána jeho platební neschopnost). Srov. k tomu již pro konkursní poměry podle zákona č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. září 2003, sp. zn. 29 Odo 564/2001, uveřejněném pod číslem 83/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek a pro insolvenční poměry usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. prosince 2010, sen. zn. 29 NSČR 10/2009, uveřejněné pod číslem 80/20111 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek - dále též jen „R 80/2011“).

Nadto nelze pominout, že dlužník se podle argumentace odvolacího soudu neocitl v úpadku pro způsob vedení insolvenčního řízení insolvenčním soudem (jak by mohl naznačovat odkaz na § 5 písm. a/ insolvenčního zákona), nýbrž (podle odvolacího soudu) v důsledku nepochopení účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení dlužníkovou bankou (která, tím, kdo insolvenční řízení vede, není). I kdyby tedy dlužníkovi jednáním banky vznikla škoda, není možné při úvaze o tom, zda dlužník je ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona v úpadku ve formě platební neschopnosti, přihlížet k výši této jeho eventuální pohledávky, nebude-li ji dlužník schopen využít k úhradě svých závazků (srov. opět R 80/2011).

Napadené rozhodnutí se o ustanovení § 143 odst. 3 insolvenčního zákona výslovně neopírá, ačkoli je zjevně založeno na obdobném užití tohoto ustanovení. Bylo nicméně vydáno (až) 19. listopadu 2009, tedy téměř 6 měsíců po zahájení insolvenčního řízení, přičemž přihlášené pohledávky věřitelů byly splatné ještě před zahájením insolvenčního řízení.

Odvolací soud tak poskytl dlužníku (za předpokladu, že blokace bankovních účtů dlužníka bankou byla vskutku protiprávní, což Nejvyšší soud nezkoumal, neboť to pro výsledek dovolacího řízení nemělo význam) větší míru ochrany než mu (případně) náležela dle § 143 odst. 3 insolvenčního zákona.

Právní posouzení věci odvolacím soudem tudíž není správné a dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř. byl uplatněn právem. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené usnesení zrušil, včetně závislého výroku o nákladech řízení (§ 242 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.).

Ačkoliv důvody pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, nedopadají (§ 243b odst. 3 o. s. ř.) bez dalšího do poměrů rozhodnutí insolvenčního soudu, je stav vyvolaný měnicím rozhodnutím odvolacího soudu na úrovni odvolacího soudu (kam by za jiných okolností byla věc vrácena) nereparovatelný. Je tomu tak např. proto, že v mezidobí mohly marně uběhnout lhůty k uplatnění práv věřitelů spojovaných s přihlašovaním pohledávek a s popěrnými úkony, stejně jako lhůta určená insolvenčnímu správci k případnému podání odpůrcích žalob či uplatnění jiných práv vázaných na lhůty, které mají svůj počátek v rozhodnutí o úpadku nebo práv vázaných na osobu insolvenčního správce tímto rozhodnutím ustanoveného. Nejvyšší soud proto zrušil i rozhodnutí soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 část věty za středníkem a odst. 3 věta první o. s. ř.).

Na tomto místě považuje Nejvyšší soud za potřebné dodat, že mu není neznámo, že po pravomocném ukončení insolvenčního řízení v této věci bylo proti dlužníku zahájeno nové insolvenční řízení, které je vedeno u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. KSPL 20 INS 1952/2010. Za situace, kdy se v důsledku zrušení rozhodnutí soudů v této věci obnovuje běh insolvenčního řízení, bude nezbytné všechny insolvenční návrhy a přihlášky věřitelů v řízení vedeném pod sp. zn. KSPL 20 INS 1952/2010 považovat za úkony vážící se k insolvenčnímu řízení v této věci.

Právní názor dovolacího soudu je pro odvolací soud (soud prvního stupně) závazný.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Samospráva \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Význam řízení](#)
- [Telekomunikace](#)
- [Účelová komunikace \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Územní plán \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vyhoštění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Restituce \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zdravotní služby \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta](#)
- [Územní plán](#)
- [Základní vzdělávání \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)